

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 9 · 17. oktober
Sesjonen 2019–2020

Møte torsdag den 17. oktober 2019 kl. 10
Votering kl. 14.

President: Nils T. Bjørke

Dagsorden (nr. 9):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd om virksomheten 2. halvår 2017 og kalenderåret 2018 (Innst. 352 S (2018–2019), jf. Dokument 17 (2018–2019))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 356 S (2018–2019), jf. Meld. St. 23 (2018–2019))
3. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven (påtalemyndighetens uavhengighet m.m.) (Innst. 21 L (2019–2020), jf. Prop. 142 L (2018–2019))
4. Referat

Presidenten: Representantane Åsmund Aukrust, Ove Trellevik, Eirik Sivertsen og Marit Arnstad, som har vore permitterte, har igjen teke sete.

Frå representanten Marianne Haukland ligg det føre søknad om foreldrepermisjon i tida 21. oktober 2019 til 5. juni 2020.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknaden vert handsama straks og innvilga.
2. Vararepresentanten Vetle Langedahl vert innkalla for å møta i permisjonstida frå og med 22. oktober.

Presidenten: Representanten Lene Vågslid vil setja fram eit representantforslag.

Lene Vågslid (A) [10:00:52]: Eg vil på vegner av representantane Maria Aasen-Svensrud, Jan Bøhler og meg sjølv leggje fram eit representantforslag om å endre tidspunktet som blir lagt til grunn ved vurdering av valdsoffererstatning i gjenopptakingssaker, frå å vere tidspunktet for den skadevaldande handlinga til tidspunktet for domfellinga, og om å gje regelverksendringane tilbakeverkande kraft.

Presidenten: Forslaget vil verta handsama etter reglementet.

Presidenten vil opplysa om at det i tråd med ny praksis vert votering kl. 14.

Sakene nr. 1 og 2 vert handsama under eitt.

Sak nr. 1 [10:01:46]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd om virksomheten 2. halvår 2017 og kalenderåret 2018 (Innst. 352 S (2018–2019), jf. Dokument 17 (2018–2019))

Sak nr. 2 [10:01:59]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 356 S (2018–2019), jf. Meld. St. 23 (2018–2019))

Presidenten: Etter ynske frå utanriks- og forsvarskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: Debatten vert avgrensa til 1 time og 10 minutt, og taletida vert fordelt slik:

Arbeidarpartiet 15 minutt, Høgre 15 minutt, Framstegspartiet 10 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Venstre 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt og Raudt 5 minutt.

Vidare vil presidenten gje høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa – innanfor den fordelte taletida – og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Første talar er Ingjerd Schou, fungerande ordførar for sakene.

Ingjerd Schou (H) [10:03:01]: Det nordiske samarbeidet er uttrykk for vår mest grunnleggende utenrikspolitikk. Det vet ikke minst en som meg, som kommer fra Østfold, hvor vi deler grense med Sverige mot øst, og hvor havet mot sør åpner seg mot Danmark.

Det er to saker som angår Norges samarbeid med Norden, som vi har til behandling i dag. Den ene er rapporten fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd for andre halvår 2017 og kalenderåret 2018. Den andre er regjeringens stortingsmelding om nordisk samarbeid. Jeg tenkte jeg først skulle si noe om rapporten.

Nordisk råd er et godt organ for nordisk samarbeid, og rapporten til behandling omfatter altså kalenderåret i fjor, 2018, da Norge hadde presidentskapet. Norge benyttet den posisjonen særlig til å vektlegge arbeidet for å nå FNs bærekraftsmål 14, om havene. Jeg så også i møte med landene i FN og i høynivåuken som var, at mange av landene kaller dette verdensmålene. De omfatter altså oss alle. Videre framhevet vi etterspørselen etter nordiske løsninger innen likestilling og klima og behovet for å forsvare den nordiske arbeidslivsmodellen.

Nordisk råd vektlegger nedbygging av grensehindringer for borgere i Norden, og siktemålet er å bringe de nordiske landene og myndighetene stadig tettere sammen og løse praktiske problemer for våre innbyggere. Det er spesielt viktig at Norge også framover benytter samarbeidet innen Nordisk råd for å fremme fellesnordiske løsninger på sektorområdene klima og miljø, men også kunst og kultur, vekst og utvikling, velferd og sikkerhet.

Norge er tjent med et sterkt og omfattende vennskap og samarbeid med våre nærmeste naboer, og det er positivt at rapporten viser at Nordisk råd er benyttet til nettopp dette.

Jeg vil benytte anledningen til å vise til at Nordisk råds årlige hovedsesjon i fjor ble arrangert på Stortinget 30. oktober–1. november. Det var 900 delegater som deltok. Hovedtemaet for sesjonen i Norge var de nordiske landenes robusthet i møte med andre lands forsøk på å påvirke og undergrave politiske prosesser. Spørsmålet om cybersikkerhet og hybrid krigføring sto dermed sentralt i dette møtet. Denne delegasjonen utarbeidet et eget presidentprogram for formannskapsåret for å bidra til et fortsatt bærekraftig og trygt Norden, med satsingsområdene helseteknologi og pasientsikkerhet, utdanning, inkludering og mobilitet, miljø og sikkerhet til havs og forsvar og sikkerhet.

Så til noe mer om stortingsmeldingen og det nordiske samarbeidet: Det nordiske samarbeidet utgjør et uvurderlig fellesskap for Norge. Foruten et nært samarbeid, dyrking av et varig kulturelt fellesskap og sterke vennskapsforhold har det nordiske samarbeidet bidratt til konkrete resultater, som nordisk passfrihet, et felles arbeidsmarked og et integrert nordisk energimarked.

I Granavolden-plattformen, underskrevet av de fire regjeringspartiene, legges det til grunn at det nordiske samarbeidet skal utvikles og forsterkes. Erklæringen peker også på at samarbeidspotensialet i Norden skal utnyttes der det gir nytte for innbyggerne våre, næringslivet og landene. Det er positivt at regjeringen følger opp plattformen ved å legge fram en stortingsmelding om nordisk samarbeid. Meldingen følger opp eksisterende tiltak på området, spesielt med sikte på ny visjon og målstruktur for Nordisk ministerråd.

De tre strategiske hovedprioriteringene som presenteres i meldingen, er positive. De tar hensyn til både store utfordringer vi står overfor, og områder der det faktisk er mulig å gjennomføre noe gjennom nordisk samarbeid. Dette gjelder et grønt Norden, et konkurransedyktig Norden og et inkluderende Norden. Jeg mener at Norge har de beste forutsetninger for å spille en svært sentral rolle i arbeidet med å nå disse tre strategiske hovedprioriteringene, kanskje spesielt med tanke på målet om et grønt Norden. Vi har en unik posisjon som

produsent av energi og besitter store kapasiteter innen avansert høyteknologi. Dette vil stå helt sentralt i arbeidet for en bærekraftig og karbonnøytral energiproduksjon i Norden framover.

Martin Kolberg (A) [10:08:09]: Som sakens ordfører nå har redegjort for, behandler vi to dokumenter samtidig i denne debatten. Det nye av året er at omfanget på stortingsmeldingen om nordisk samarbeid er på bare 15 sider, og det redegjøres for den norske innsatsen for å styrke det nordiske samarbeidet. Det at den er så kort, er i tråd med de signaler som vi har fått fra samarbeidsministeren, og som vi har sluttet oss til, om at man annethvert år skal ha en kortfattet melding. Vi forventer imidlertid – og det tror jeg statsråden er enig i – at neste års melding blir mer utfyllende og gir et bredere bilde av regjeringens forventninger og planer om initiativ i det nordiske samarbeidet.

Vi deler regjeringens intensjon om at det nordiske samarbeidet skal fungere så optimalt som overhodet mulig. Derfor hilser vi effektivitetstiltakene som er gjennomført, velkommen. Det er viktig at Rådet engasjerer seg i saker som betyr noe for innbyggerne, som er aktuelle, og som vi kan ha konkret innflytelse på. Vi støtter også de tre strategiske hovedutfordringene som Nordisk ministerråd har vedtatt, henholdsvis et grønt Norden, et konkurransedyktig Norden og et inkluderende Norden. Dette er alle områder som krever innsats på tvers av landegrensene, og hvor vi i fellesskap kan bidra til å gjøre en forskjell.

Av tiltakene under overskriften «Et grønt Norden» vil jeg trekke fram etableringen av et nordisk forum for giftfri og sirkulær økonomi for å fremme grønn omstilling som et positivt bidrag – likeledes satsingen på nordisk energisamarbeid, innsats for bærekraftig matproduksjon og tiltak for å stanse tilførsel av plast og mikroplast i havet. Dette er alle områder som vil kreve stor oppmerksomhet i årene som kommer, og hvor det er viktig at vi legger fram felles løsninger i de nordiske landene.

Et område som etter min mening lenge har vært forsømt, er samferdsel og infrastruktur. Mangelen på et eget ministerråd på dette området har vanskeliggjort Nordisk råds muligheter for tett oppfølging og innspill. Jeg har merket meg avsnittet i meldingen hvor temaet er omtalt, og håper at dialogen med de andre nordiske landene om å styrke samarbeidet om de grensekryssende transportkorridorene vinner fram og gir konkrete resultater.

Et viktig satsingsområde for Nordisk råds virksomhet gjennom mange år har vært å bidra til at grensehindre mellom landene blir bygget ned. Det er for Stortinget grunn til å være veldig oppmerksom på at mange

opplever store praktiske problemer ved flytting til et annet nordisk land. Skatteregler eller ulikheter i yrkeskvalifikasjoner er tydelige eksempler på dette. Nedbygging av grensehindre er helt avgjørende dersom målet om å gjøre Norden til verdens mest integrerte region skal kunne nås. Nedbygging av grensehindre åpner dessuten nye muligheter på mange områder. De alvorlige skogbrannene i Sverige for et års tid siden understreket viktigheten av å ha et fleksibelt system med avklarte retningslinjer for bruk av sivile beredskapsressurser. Innstillingen fra Nordisk råds arbeidsgruppe, som ble nedsett i etterkant av brannene, og som skulle se på våre sivile beredskapsressurser i en større sammenheng, viser mulighetene som ligger på dette viktige området.

Forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål spiller en stadig viktigere rolle i det nordiske samarbeidet. Forsvarssamarbeidet NORDEFCO er et verdifullt forum for forsvars- og sikkerhetspolitisk dialog. Felles militærøvelser og samarbeid om internasjonale operasjoner er konstruktive eksempler på samarbeid på dette viktige området, likeledes samarbeid om innkjøp av forsvarsmateriell. Redningssamarbeid, Haga-samarbeidet om samfunnssikkerhet og felles innsats for IKT-sikkerhet er også områder hvor de nordiske landene vil tjene på å holde nær kontakt.

Så vil jeg si dette: Det nordiske samarbeidet har fått en ny visjon: Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030. Jeg vil gi honnør til samarbeidsministerne for å ha drevet fram den nye visjonen og de tre strategiske prioriteringene: et grønt, konkurransedyktig og sosialt bærekraftig Norden.

Det var på sin plass med en opprydning av de ulike strategier og prioriteringer i det nordiske samarbeidet, og forhåpentligvis vil den nye strategien gi en mer felles innretning på samarbeidet – honnør også til vår egen samarbeidsminister for å ha orientert den norske delegasjonen om planene underveis.

Like fullt merker vi oss at Nordisk råd som sådant ikke har blitt konsultert i utarbeidelsen av en ny visjon og strategiske prioriteringer. Det er synd, for jeg tror både Rådet og Ministerrådet spiller på samme banehalvdél i denne sammenheng, og det er sammen vi kommer fram til et godt mål. Det er også nedfelt i Helsingforsavtalen, og jeg minner om det, slik det står i Art 46:

«Rådet bør (...) gis anledning til å uttale seg om nordiske samarbeidsspørsmål av større betydning.»

Jeg mener nok at den intensjonen ikke er oppfylt slik den burde i denne sammenheng.

Når alt dette er sagt fra denne talerstolen, imøteser jeg nå prosessen med konkretisering av strategien, hvor Nordisk råds presidium og utvalg skal gi sine innspill.

Dette bringer meg over til det neste punktet som jeg har behov for å snakke om i dette innlegget, nemlig Nordisk råds budsjett, for den nye strategien får innvirkning på det nordiske budsjettet på i overkant av 1 milliard norske kroner. Helsingforsavtalen slår også fast at Ministerrådet skal følge Rådets anbefalinger når det gjelder budsjettdisposisjonene, det er ifølge Art 64 i Helsingforsavtalen.

Med den nye strategien ligger det en forventning i den norske delegasjonen og Nordisk råd for øvrig om at det politiske handlingsrommet i budsjettet vil øke. Per i dag er det altfor lite rom i budsjettet til politisk styring, i alle fall slik som praksisen har blitt – eller sagt på en annen måte: Politikerne har latt sekretariatet og embetsmennene styre altfor mye over utarbeidelsen av Nordisk råds budsjett.

I prosessen mellom Nordisk råd og Nordisk ministerråd som skal lede fram til en enighet om et budsjett på om lag 1 mrd. kr, er det i realiteten småpenger vi flytter rundt på i Nordisk råd. Den norske delegasjonen imøteser derfor at den nye strategien gir større politisk handlingsrom i det nordiske budsjettet.

På vegne av den norske delegasjonen til Nordisk råd forventer jeg at Nordisk råd blir konsultert underveis i utarbeidelsen av den neste overgripende strategien, og at denne ses i tett sammenheng med budsjettprosessen

La meg til slutt fra mitt ståsted, nå også som fungerende leder av delegasjonen i Michael Tetzschers fravær, si noen få ord – i likhet med representanten Schou – om virksomheten til den norske delegasjonen høsten 2017 og våren 2018. Det har vært et betydelig norsk engasjement. Delegasjonens 20 medlemmer har både som medlemmer av sine egne respektive utvalg og under sesjonen satt et betydelig preg på arbeidet. Vi har hatt våre prioriteringer, som representanten Schou også redegjorde for: helseteknologi og pasientsikkerhet, utdanning, inkludering og mobilitet, miljø og sikkerhet til havs, forsvars- og sikkerhetspolitikk, hvor samarbeidet om samfunnssikkerhet og tryggere digital tilværelse har vært hovedtemaer.

Gjennom partigruppene har delegasjonens medlemmer framsatt en rekke forslag om alt fra godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner til felles nordisk skogpolitikk og utvidet likelønns sertifikat, for å nevne noe.

På temasesjonen våren 2018 i Akureyri på Island var havet et gjennomgående tema. Utgangspunktet var delmål 14 i Agenda 2030, som nettopp handler om havmiljøet. En rekke av delegasjonens medlemmer deltok i den debatten.

Sesjonen høsten 2018 fant sted i Oslo – som representanten Schou refererte til – og var en veldig vellykket sesjon.

Jeg håper at vi gjennom dette overfor Stortinget har redegjort for hva som har skjedd i det nordiske samarbeidet i denne perioden, og jeg ser fram til en meningsfylt og fornuftig diskusjon om de temaene som ligger foran oss. Det nordiske samarbeidet er av veldig stor betydning for Norge og for Norden som region.

Ketil Kjenseth (V) [10:19:21]: Først av alt vil jeg slutte meg til delegasjonsleder Martin Kolbergs innlegg. Den norske delegasjonen jobber iherdig for å utvikle det nordiske fellesskapet og også for å få gjennomslag for mange saker som er vedtatt i denne salen. Et grønt Norden er det vi særlig vil fokusere på.

Fra høsten 2018 har jeg hatt gleden av å lede Utvalget for et bærekraftig Norden. Det nordiske lavutslippssamfunnet er jo en stor visjon, men også særdeles viktig, og vi har tatt mange viktige grep i det nordiske samarbeidet over lang tid. Det er mulig å skape et bærekraftig Norden, og ambisjonen om å være den regionen i Europa som er best på sirkulærøkonomi, er absolutt mulig å nå.

En av sakene vi jobber med i Utvalget for et bærekraftig Norden, er karbonfangst og -lagring. Som vi kjenner til fra debatten her i salen, handler det om mye penger, og det handler om krevende teknologi, men det kan også gjøre stor nytte. Vi har nå gode nordiske prosjekter. Finske Fortum er allerede i Norge og er med på et av prosjektene her, men også i de andre nordiske landene er det helt konkrete prosjekter innenfor Northern Lights-samarbeidet, og dette er i ferd med å etablere Norden som den viktigste regionen, den viktigste klyngen, for å utvikle karbonfangst og -lagringsteknologi og en hel verdikjede i Europa. Det må vi utnytte til vår fordel – både for norske utslipp, for norsk industri og også globalt for å ta i bruk den muligheten som nå finnes for å ta karbon ut av atmosfæren.

Vi har også et felles nordisk drivstoffmarked, vil jeg hevde. Svanemerket er en av de nordiske suksessene, etablert for mange tiår siden. Nå har åtte leverandører fått lisens på at de har svanemerket drivstoff. Det er ikke så mange andre regioner i verden som har det. Sju av dem er på biogass, og en av dem er norsk, og det er en på biodiesel. Den politikken må vi utvikle videre i de nordiske landene. Sverige har nå etablert en politikk der de skal innføre en reduksjonsplikt for utslipp fra drivstoff i transportsektoren. I Norge har vi ledet an med omleggingen til elektriske biler. Men vi er avhengige av alle typer drivstoff for å nå målsettingene våre. Vi har store produsenter av fornybart drivstoff i de nordiske landene. Vi må bidra både til å få opp kapasiteten og til å ta i bruk det drivstoffet for å redusere utslippene.

En annen del av samarbeidet som er etablert i Norden, handler om finansiering og innovasjon. Nordisk utviklingsfond, NDF, er ett av dem. De har mye kapital.

De har en nordisk stemme globalt, og de har et viktig samarbeid med Verdensbanken.

Den nordiske investeringsbanken er en viktig institusjon. De har 3 000 låneprosjekter, og de har investert over 278 mill. euro.

Norden har allerede kanskje verdens beste bank- og finansstruktur. Vi har stor tillit, og vi har mye ny teknologi på gang som kan brukes i den grønne omstillingen. Det må vi vite å utnytte til felles beste i hvert enkelt land, men sammen er vi enda bedre og kan bistå med enda mer også utenfor våre grenser.

Nordic Environment Finance finansierer utelukkende grønne prosjekter, hovedsakelig små prosjekter, utenfor de nordiske landene. De bidro med 124 nye prosjekter bare i 2018. De er med på å ta en betydelig risiko, men det skjer også mye viktig i utviklingen av disse prosjektene.

I tillegg har vi Nordic Innovation og flere andre aktører. De er viktige.

Men vi må også få med den private kapitalen og pensjonskapitalen. ATP, Danmarks største pensjonskasse, er inne både med eierskap og med å skape møteplasser. De sier at det er nok penger i systemet, men for få prosjekter. Derfor er denne nordiske røsten veldig viktig. Det nordiske samarbeidet er viktig for å få til flere prosjekter og skape det samarbeidet mellom offentlig og privat kapital som må til for å bidra i den grønne omstillingen videre.

Torill Selsvold Nyborg (KrF) [10:24:42]: Det nordiske samarbeidet har vore eit viktig fellesskap for Norge sidan Nordisk råd vart danna i 1952. Dette parlamentariske samarbeidet står støtt, med mange gode resultat. Samstundes må vi heile tida utvikla og forbetra det. Vi har ein felles ståstad i ei rekkje spørsmål og felles verdiar som bind oss saman.

Det parlamentariske samarbeidet er viktig for å sikra at den felles velferdsmodellen vår er berekraftig over tid. Dei nordiske landa står overfor mange av dei same utfordringane. Difor trur eg den beste løysinga på korleis velferdsmodellen skal utviklast, må finnast i fellesskap mellom dei nordiske landa.

Noko av det mest dynamiske nordiske samarbeidet vi har no, er innanfor forsvar, sikkerheit og beredskap. Eg meiner vi må satsa meir på det framover, ikkje minst i lys av utviklinga i nordområda, sjølvsagt i respekt for at landa har ulik tilknytning til alliansar.

Samstundes vil eg òg understreka at eit område som kulturpolitikk må løftast tydelegare fram i Nordisk råd. Det bidreg til å etablere band, nettverk, forståing og felles identitet. Kultursamarbeid bidreg nettopp til å styrkja samarbeidet og forståinga mellom dei nordiske landa, noko som vil bli viktigare framover.

Vi har gjennomført viktige reformer dei siste åra. Dei må vidareførast. Kristeleg Folkeparti er svært nøgd med dei tre hovudprioriteringane som er løfta fram.

Vi lever i ei tid der vi tydeleg kan sjå resultatane av dei menneskeskapte klimaendringane. Klima- og miljø-samarbeidet er avgjerande for å nå måla i Parisavtalen.

Å vera konkurransedyktig er viktig for arbeidsplassar og velferd, og ikkje minst at vi må vera eit inkluderande Norden. Noreg må vera ein pådrivar for å nå desse måla.

Eg har stor tru på eit tett samarbeid i Norden, og at det framleis vil spela ei stor rolle framover. Denne stortingsmeldinga er eit godt grunnlag for å vidareutvikla dette samarbeidet.

Resultata av samarbeidet i Nordisk råd må ikkje berre verta kjende i Stortinget, departementa og regjeringa, men òg verta kunnjorde slik at folk flest veit at vi har eit operativt Nordisk råd, og kva saker dei arbeider med.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:27:44]: De nordiske landene er bundet sammen gjennom historie, geografi, verdier og interesser – og ikke minst tillit. Det gir oss et unikt utgangspunkt for samarbeid, et unikt utgangspunkt for å finne felles løsninger på felles utfordringer, som det nordiske samarbeidet har gjort i mer enn 60 år.

Regjeringen ønsker å videreutvikle samarbeidet, ikke minst i dagens verden, hvor klimautfordringene er presserende, hvor teknologisk utvikling og global konkurranse setter oss på nye prøver, men også åpner nye muligheter, hvor befolkningen blir eldre, og hvor den internasjonale situasjonen blir mer uforutsigbar.

Derfor har Norge vært pådriver i arbeidet med en ny visjon og nye strategiske prioriteringer for Nordisk ministerråd. Målet er et tydeligere og mer effektivt samarbeid, der vi konsentrerer innsatsen om de største og viktigste samfunnsutfordringene, der Norden virkelig trenger å jobbe sammen, der vi har forutsetninger for å lykkes, og der samarbeidet gir en reell merverdi.

Med dette som bakteppe vedtok de nordiske statsministrene i august tre nye strategiske prioriteringer for Ministerrådet de kommende år, etter at samarbeidsministrene hadde forberedt saken gjennom det siste året:

- Et grønt Norden, hvor målet er et klimanøytralt og bærekraftig Norden i tråd med Parisavtalen og FNs bærekraftsmål
- Et konkurransedyktig Norden, hvor målet er å styrke nordisk konkurransekraft og velferd i det grønne skiftet
- Et sosialt bærekraftig Norden, hvor målet er å bevare den tilliten og det fellesskapet som til syvende og sist er Nordens store styrke

Meldingen som behandles i dag, beskriver siste års utvikling i det nordiske samarbeidet, og peker også ut retningen for samarbeidet fremover. I lys av at de nye

strategiske prioriteringene først vil få full virkning for Ministerrådets budsjett og aktiviteter fra 2021, tar regjeringen sikte på å behandle den nye visjonen og de strategiske prioriteringene mer i detalj i neste års stortingsmelding, og jeg kan bekrefte at vi legger opp til en fylligere melding annethvert år.

I siste del av meldingen belyses hvordan vi kan sikre et fortsatt trygt Norden. Under Nordisk råds sesjon i 2018 var nordiske parlamentarikere og regjeringsmedlemmer særlig opptatt av de nordiske lands evne til å hindre fremmede aktørers forsøk på å påvirke våre samfunn og demokratiske prosesser. Samfunnsikkerhet og behovet for et styrket nordisk beredskapssamarbeid er derfor omtalt i meldingens kapittel «Et trygt Norden».

Som nordisk samarbeidsminister er jeg opptatt av hvordan de nordiske landene kan bruke sine respektive fortrinn til å møte dagens utfordringer, og av at samarbeidet skal være relevant og nyttig for Nordens innbyggere og næringsliv og knytte også det politiske system sammen. Jeg mener Norden har gode forutsetninger for å lykkes. Og jeg ser frem til å samarbeide med Stortinget om det nordiske samarbeidet fremover.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Martin Kolberg (A) [10:31:26]: Det er ikke en replikk i ordets vanlige forstand her i Stortinget, men jeg vil benytte anledningen til her i salen å ha noen resonnementer sammen med samarbeidsministeren vår om en del forhold knyttet til det nordiske samarbeidet.

Det ene, som vi begge har berørt i våre innlegg, er knyttet til utarbeidelsen av budsjettene. Jeg sa i mitt innlegg at jeg mener at budsjettene i altfor sterk grad er styrt av sekretariatene og av embetsverkene i de respektive landene, og verken Ministerrådet eller Nordisk råd klarer å bryte gjennom dette og ta en god politisk styring med budsjettet, synes jeg. Det er mange forhold knyttet til budsjettet, og store summer, og selv om jeg har vært med i Nordisk råd i mange år, har jeg ikke helt oversikt over hva pengene reelt sett går til. Jeg har lyst til å utfordre statsråden til å komme med noen resonnementer rundt akkurat disse synspunktene, for dette drøftes veldig mye i Rådet for tiden.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:32:32]: Det er et viktig spørsmål representanten tar opp. Jeg mener at det reformarbeidet vi nå gjør, og budsjettarbeid, henger sammen. Litt av utfordringen i det nordiske samarbeidet er at man har lagt den ene satsingen oppå den andre, den ene strategien oppå den andre, og at vi ikke har evne til å se det i sammenheng og få til tydeligere prioriteringer.

Jeg så veldig klart da jeg var kommunal- og moderniseringsminister og deltok i ad hoc-utvalget i Minister-

rådet om digitalisering, hvor vanskelig det var å få frigjort midler til det alle mente skulle være en stor og ny satsing. Så jeg mener at det opprydningsarbeidet vi nå gjør, som også er en tydeliggjøring av det nordiske samarbeidet, der vi har mulighet til å lykkes, også må ha som et viktig mål at vi kan skape større rom for viktige politiske prioriteringer i forbindelse med budsjettarbeidet, og det er til syvende og sist vårt ansvar som politikere å få det til.

Martin Kolberg (A) [10:33:42]: Jeg slutter meg helt til det siste, for det er et spørsmål om engasjement og evne til å gå inn i styringen av Nordisk råd det henger på fra politisk side. Det vil jeg også gi uttrykk for, så jeg er enig i det som statsråden sier til slutt i sitt innlegg her nå.

Nå vil jeg bare i forlengelsen av dette bringe inn et litt annet perspektiv, men det følger av det første, og det er dette som knytter seg til at Nordisk råd selvfølgelig har full respekt for at Ministerrådet og regjeringen er i en annen posisjon enn Rådet med tanke på behovet for nordisk konsens og forholdet til nasjonal lovgivning, som den enkelte regjering selvfølgelig må ta hensyn til nasjonalt – jeg forstår det. Men det som er en frustrasjon, og som jeg mener er viktig å få diskutert litt her i salen – derfor tar jeg det også i et replikkordskifte – er at man ofte føler at Ministerrådet ikke har tilstrekkelig respekt for Nordisk råds vedtak. Nordisk råd kan fatte et enstemmig vedtak, og allikevel blir det lagt til side. Det vil jeg gjerne ha et resonnement om.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:34:52]: Det er krevende å resonnerer rundt det uten konkrete eksempler, men jeg er enig i det som er hovedpoenget, nemlig at både samarbeidsministrene og de enkelte ministerrådene selvsagt må lytte til de vedtak og innspill som kommer fra Rådet, og at også vedtak krever en grundig prosess og blir vurdert før man eventuelt går videre med det, eller at det legges bort. Det at det gjøres vedtak i Ministerrådet, betyr ikke at det automatisk skal bli slik, men jeg mener at ethvert vedtak har krav på å få en grundig behandling, og at det tas seriøst av ministerrådene og samarbeidsrådet. Så hvis delegasjonen har konkrete eksempler på dette, lytter jeg gjerne til dem.

Martin Kolberg (A) [10:35:39]: Det er ikke nødvendig å – jeg holdt på å si – parlamentere mer om dette, men det eksemplet som går igjen i forbindelse med det vi nå snakker om, er jo en nordisk panteordning. Det ble utredet i årevis av Rådet, dokumentert, gjennomført i to diskusjoner og enstemmig vedtatt – og Ministerrådet legger det bare til side under henvisning til at man vektlegger andre forhold. Det går an å ha respekt for det, men det viser at det er problemer med Rådets inn-

flytelse overfor Ministerrådet i konkrete saker, selv om Rådet er 100 pst. enstemmig – i alle land. Da strekker Ministerrådet, etter mitt syn, sin kompetanse til å overstyre Rådet for langt. Dette er et konkret eksempel.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:36:47]: Jeg har respekt for det, og jeg er glad for at representanten Kolberg tar opp problemstillingen. For det er klart at hvis Rådet føler at de vedtak som gjøres, ikke blir tatt på alvor, vil det etter hvert også svekke interessen for å delta aktivt i Rådet.

Det betyr ikke nødvendigvis at ethvert vedtak må bli akkurat slik Rådet har forestilt seg at det skal være, men jeg er enig i at det krever en grundig behandling. Jeg kan bekrefte at jeg selv har intervenert i saker og sagt at dette må utredes bedre før det tas endelig stilling til spørsmålet i Ministerrådet, en konkret sak på utdanningsfeltet. Jeg mener det er vårt ansvar å sørge for at når det gjøres vedtak, skal det vurderes på en grundig måte før Ministerrådet eller samarbeidsministeren tar endelig stilling til det.

Ketil Kjenseth (V) [10:37:49]: Jeg synes et grønt Norden er verdt et replikkordskifte, så jeg ønsker å diskutere mulighetene vi har. Det var jeg litt inne på i mitt innlegg, bl.a. om den danske pensjonskassen, ATP, som sier at det er mye penger i systemet, det er stor interesse for å investere i grønne muligheter og grønn omstilling og også i klima. Regjeringene og Ministerrådet har jo også, ifølge meldingen, ambisjoner om et nordisk ministermøte om utvikling av grønne finansmarkeder. Så jeg lurer på hvor den diskusjonen står, hvor veien videre bærer, og de mulighetene som statsråden ser i det.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:38:42]: Det konkrete initiativet kjenner jeg ikke til. Det vil være naturlig at det følges opp enten overfor finansministeren eller klima- og miljøministeren. Men vi er jo nå inne i en fase hvor vi har blitt enige om visjonen, vi jobber med de strategiske prioriteringene, og da mener jeg det er viktig at ulike initiativ og ulike forslag kommer opp. Nå peker vi ut den retningen, og så må forslagene komme på bordet før vi tar endelig stilling til hva slags vedtak vi skal gjøre, eller hva slags konferanser som skal arrangeres.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bente Stein Mathisen (H) [10:39:46]: Det er stor støtte til det nordiske samarbeidet i befolkningen. Over 90 pst. svarte at nordisk samarbeid er viktig, i en undersøkelse utført på vegne av Nordisk ministerråd. Klimautfordringer, globalisering, digitalisering og en uforutsigbar internasjonal situasjon gjør at vi i årene fremover har mye å tjene på et effektivt og målrettet samarbeid på tvers av de nordiske land.

I regjeringens politiske erklæring, Granavolden-plattformen, står det at det nordiske samarbeidet skal utvikles og forsterkes. Samarbeidspotensialet skal utnyttes der det gir nytte for innbyggerne, næringslivet og de enkelte land. Arbeidet i Nordisk råd handler om å sette saker på dagsordenen, ta initiativ, få i gang debatter, holde konferanser, dele erfaringer og påvirke slik at de enkelte land tar det videre og følger det opp i sine egne parlamenter.

Reformarbeidet i Nordisk ministerråd og Nordisk råd har hatt som mål å sikre et fokusert og effektivt samarbeid med større relevans og budsjettmessig fleksibilitet. Målet har vært å få til en bedre prioritering og spising av sakene som Rådet skal jobbe med. Arbeidet må henge sammen med det Ministerrådet ser på som felles nordiske utfordringer og satsingsområder. Det er viktig at arbeidet i Nordisk råd er aktuelt, oppleves som nyttig og gir en merverdi for det enkelte land.

Det er foreslått tre strategiske hovedprioriteringer som skal føre til mer langsiktig, forutsigbar og målbar styring av Nordisk ministerråd. Disse er:

1. Et grønt Norden: Det er et ønske om å videreutvikle det nordiske klima- og miljøsamarbeidet for å skape et klimanøytralt og bærekraftig Norden i tråd med målene i Parisavtalen og Agenda 2030.
2. Et konkurransedyktig Norden: Det handler om å fokusere på nordisk samarbeid om forskning, innovasjon og digitalisering for å sikre fremtidig nordisk konkurransekraft, arbeidsplasser og velferd.
3. Et inkluderende Norden: Dette er for å bevare et Norden som er bygget på tillit, samhold og like muligheter for alle. Viktige virkemidler er integrering, likestilling, utdanning, språk og kultur.

Jeg vil fremheve det som er gjort og gjøres innenfor det strategiske prioriteringsområdet et inkluderende Norden. Jeg er leder for velferdsutvalget i Norden, og de fleste saker og temaer som vi behandler, hører inn under dette prioriteringsområdet. Tillit og samhold er viktige verdier og kjennetegn i den nordiske kulturen. Det ligger til grunn for bl.a. vår vilje til å betale skatt, i trygg forvisning om at statlige og kommunale myndigheter utfører sine oppgaver til beste for samfunnet. Et inkluderende Norden handler om hvordan vi kan bevare den nordiske tilliten og det nordiske samholdet.

Et viktig innsatsområde innenfor velferd er det nordiske samarbeidsprogrammet om inkludering av flyktninger og innvandrere. Det har fokusert på å få til en god inkludering i arbeidslivet, å dele erfaringer om hvordan legge godt til rette for bl.a. mottak av enslige mindreårige flyktninger, og å utfordre sivilsamfunnets rolle i integreringen. Innenfor inkludering har det også vært fokusert på hindringene som personer med funksjonsnedsettelse opplever i møte med arbeidslivet og samfunnet

for øvrig. Nordisk ministerråd la i 2018 frem en handlingsplan for nordisk samarbeid for denne målgruppen.

Likestilling er også høyt oppe på agendaen i det nordiske samarbeidet og er en av hovedsakene som vi i velferdsutvalget arbeider med. Nordens mål er å være verdens mest likestilte region. Mange forslag og erfaringer er blitt delt, bl.a. om en sertifiseringsordning som Island har gjennomført når det gjelder lik lønn for likt arbeid. Det har også vært fokusert mye på oppfølgingen etter metoo.

Nordisk samarbeid for bedre helse 2017–2019 har i 2018 fokusert særlig på velferdsteknologi og e-helse. Dette feltet åpner opp for mange muligheter innen fremtidens helsetjeneste, og her har vi også mye å lære av hverandre i det nordiske samarbeidet. Anbefalingene i Bo Könberg-rapporten ligger til grunn for det nordiske helsesamarbeidet. Et av forslagene er tettere samarbeid og helseforskning på sjeldne og alvorlige sykdommer som det ikke er så mange tilfeller av i hvert enkelt land. Ser vi Norden, med sine 26–27 millioner innbyggere, under ett, kan pasientgrunnlaget være passe stort og mer interessant for forskning. Nordisk ministerråd har bidratt med midler til tre delprosjekter om IKT-løsninger, utveksling av helsedata og kliniske studier for utprøving av medisin.

En av de største helseutfordringene verden står overfor, er antibiotikaresistens. I Europa dør det nå hvert år 350 000 mennesker på grunn av resistente bakterier. Det er et voldsomt tall, og det er et økende problem. Overforbruk av antibiotika kan føre til at vi igjen vil oppleve at folk dør av en enkel sykdom som f.eks. lungebetennelse. Norge og de andre nordiske landene har vært pådrivere både lokalt og internasjonalt i kampen mot antibiotikaresistens. Dette arbeidet har høy prioritet i Nordisk råd, og det vil fortsette. Her har vi mye å vinne på et tett og nært nordisk samarbeid, ikke minst ved å få dette høyere opp på dagsordenen i EU ved hjelp av våre nordiske kollegaer i EU-parlamentet.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Hårek Elvenes (H) [10:44:56]: Det nordiske forsvarssamarbeidet blir stadig viktigere. Et uttrykk for det var at den finske forsvarskomiteen valgte å reise til Norge, som første besøk, etter det finske valget. Det nordiske forsvarssamarbeidet foregår i flere spor. Det ene er NORDEFECO, og det andre er gjennom NATO, basert på det faktum at Finland og Sverige er partnerland til NATO og har et betydelig avtaleverk med NATO.

NORDEFECOs betydning blir stadig viktigere i en situasjon der Europa må ta større ansvar for egen sikkerhet. Det innebærer at Norden også må ta et større regionalt ansvar. NORDEFECO bidrar til en bedre situasjons-

forståelse, og i øvelsen Trident Juncture deltok 1 900 soldater fra Sverige. Sist vår deltok også hele Brigade Nord i Sverige under en øvelse der.

Sverige erklærte seg alliansefritt i 1992. Sveriges nøytralitetslinje ble forlatt, og Sverige har inngått en partneravtale med NATO. Den sikkerhetspolitiske situasjonen som Sverige og Finland er oppe i, har medført at det har oppstått en ny konfliktlinje i Østersjøen. Vi så i fjor under øvelsen Aurora at 20 000 soldater øvde i dette området, og 4 000 amerikanske soldater ble deployert til Göteborg.

Det nordiske forsvarssamarbeidet har lange tradisjoner, og det er et samarbeid som Norge støtter helhjertert opp om. I 2017 ble forsvarsattaché-stillingen gjenopprettet i Stockholm og Oslo, det er et uttrykk for dette tettere forsvarspolitiske samarbeidet. Ukentlig øver luftforsvarerne i de tre nordiske landene på Nordkalotten og utveksler informasjon, og de har inngått en avtale som gjør det mulig å kunne lande på hverandres flyplasser i tilfelle det skulle oppstå vanskelige klimatiske forhold, eller av andre årsaker.

Men til tross for at det nordiske forsvarssamarbeidet blir stadig viktigere, er det viktig å presisere at dette er et supplement til NATO. NATO er bærebjelken i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk, og dette kommer i tillegg. Det er en rettesnor for den norske tilnærmingen til det nordiske forsvarssamarbeidet og ligger i bunnen for våre bidrag i NORDEFCO.

Jorodd Asphjell (A) [10:48:10]: Nordisk råd har, som det ble sagt her, en veldig lang historie bak seg og en god historie å se tilbake på. Vi har som mål at vi skal være verdens mest integrerte region, med fem nordiske land, med 26 millioner mennesker. Det er ambisiøst, men det er også viktig og riktig.

I perioden som har gått, har Norge hatt formannsprogramsprogrammet og presidentperioden, og de har jobbet veldig aktivt og godt i denne perioden, spesielt når det gjelder FNs bærekraftsmål knyttet til havområdene og miljøspørsmål, som er det viktigste på dagsordenen i lang, lang tid framover. Som president i BSPC, Østersjø-samarbeidet, vil jeg si at vi også har hatt havområdene oppe som en oppfølging av formannsperioden, som her ble nevnt. Jeg må si at det samarbeidet jeg har hatt med internasjonal avdeling her på Stortinget, har vært veldig godt hele tiden når det gjelder å støtte opp under våre internasjonale oppgaver knyttet til Nordisk råd under BSPC, så det vil jeg gi honnør for.

Nedbygging av grensehinder er også et av de viktigste områdene. Skal vi være en integrert region, handler det om å bygge ned de grensehinderspørsmålene vi har, og som dukker opp hver eneste gang vi møtes. Da er det viktig at lovarbeidet som foregår i de ulike nordiske lan-

dene, samordnes på en enda bedre måte, slik at en gjør dette til det beste for innbyggerne, for landene våre og de oppgavene vi skal løse på vegne av dem.

Som medlem av Utvalget for kunnskap og kultur har jeg hatt gleden av å samarbeide tett med nordiske kollegaer innenfor disse spørsmålene. Det gjelder frafall i videregående skole, behovet for større satsing på yrkesfag, mangel på læreplaner og fagskoleplasser og viktigheten av å få til en godkjennelsesordning av ulike yrkesspesifikasjoner mellom de nordiske land. Det gjelder også økt forskning på viktige spørsmål som angår Norden i fellesskap, gjennom NordForsk, og det gjelder Nordplus, som er det største satsingsområdet for Ministerrådet, som hvert eneste år gir 10 000 innbyggere i Norden og Baltikum muligheten til livslang læring. Livslang læring og en kompetansereform er ikke viktig bare for Norge, det er også viktig for oss som region for å underbygge det arbeidet vi gjør for å hindre arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.

Kulturområdet er et annet viktig satsingsområde. – Jeg ser at tiden går ut, så jeg melder meg på nytt på talerlisten, slik at jeg får tre nye minutter.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [10:51:08]: Samarbeid på tvers av de nordiske landene er viktig, og som på de fleste andre områder er utfordringene innen utdanning og forskning svært like mellom landene.

Nordisk ministerråd for utdanning og forskning har samlet seg om tre strategiske samarbeidsområder: utdanning, forskning og språk.

Prinsippet om livslang læring og framtidens kompetanse står sentralt i det nordiske samarbeidet på utdanningsområdet og vårt arbeid i Utvalget for kunnskap og kultur. Det inkluderer alt fra barnehage, førskole og grunnskole til videregående opplæring, voksenopplæring og høyere utdanning.

Gjensidig anerkjennelse av utdanning og yrkeskvalifikasjoner på tvers av de nordiske landene er et viktig fokusområde for oss. Vi ønsker å samarbeide om digitalisering på utdanningsområdet gjennom utveksling og god praksis for ny pedagogikk, informasjon om utdanningsmuligheter, samt stimulering av en mer åpen og fleksibel tilgang til læring i Norden.

Innen forskning ønsker vi å fremme forskningssamarbeidet innenfor potensielt eksellente forskningsområder, inklusiv strategisk viktige områder, der en felles nordisk satsing er viktig for å bygge en forsknings- og utdanningskompetanse av internasjonal kvalitet og styrke. Vi ønsker også å fremme samarbeid om og felles bruk av forskningsinfrastruktur i Norden.

Vi ønsker å bidra til styrket mobilitet, forskerutdanning og forskernetverk, bl.a. for yngre forskere. Nordplus bidrar med finansiering av nordiske og nordisk-

baltiske utviklingsprosjekt, nettverk og mobilitetsaktiviteter. Hvert år deltar omkring 9 000 elever, studenter og undervisere i mobilitetsaktiviteter med midler fra Nordplus.

De nordiske landenes forskningssamarbeid adresserer problemstillinger og prioriteringer som står høyt på Nordisk ministerråds politiske dagsorden. Strategiske program initiert gjennom NordForsk er f.eks. Toppforskningsinitiativet innenfor klima, energi og miljø, forskningsprogram innenfor helse og velferd, Arktis, samfunnsikkerhet, likestillingsområdet og grønn vekst.

Samarbeid om biobanker, sosiale register og kliniske multisenterstudier på tvers av de nordiske landene er avgjørende.

Nordisk råd vedtok i år enstemmig vårt forslag om å etablere en felles nordisk etisk komité for godkjenning av kliniske studier. Målet er mer nordisk samarbeid om klinisk forskning.

Nordisk samarbeid er viktigere enn noensinne, og initiativene som tas opp i Nordisk råd, må følges opp med praktisk politikk i de nordiske landene.

Stein Erik Lauvås (A) [10:54:14]: De nordiske landene er hverandres viktigste handelspartnere. Verdien av handelen innen Norden er større enn handelen med Storbritannia, Frankrike, USA, Brasil, Kina, Russland og India til sammen. Det finnes studier som sier at dette potensialet er større dersom man bygger ned grensehindre ytterligere.

De nordiske statsministrene har lagt en ny og etter mitt syn glimrende visjon for Norden på bordet. Det gjorde de i august i år. Den visjonen bør vi andre ta på rammeste alvor, og det var vel også meningen. Visjonen om at Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030, er – som sagt – glimrende, og underpunktet er ikke noe dårligere. Der står det at man skal satse spesielt på grønt Norden, konkurransedyktig Norden og sosialt bærekraftig Norden. Det er vel og bra. Men skal den visjonen og målsettingen fra statsministrene bli oppfylt, trengs det at vi legger inn noen – kall det – praktiske spatak.

En grunnleggende forutsetning for dette er at folk og gods må kunne forflytte seg effektivt og miljøvennlig mellom våre land, og da må vi ta grep om infrastrukturen. Det har Nordisk råd forstått for lenge siden. Et enstemmig Nordisk råd har vedtatt 15 punkter for effektiv planlegging, strategisk samarbeid, finansieringsmuligheter og politisk forpliktende samarbeid for transport i Norden. Ett av punktene er at man gjenoppretter et ministerråd for transport, et annet er et mer forpliktende plansamarbeid, og et tredje er finansieringsmuligheter. Da må det være lov å si – med tanke på replikkordskiftet

som var her, og i diplomatiske ordelag – at det enstemmige vedtaket fra 87 parlamentarikere om transport har fått hva jeg kaller en heller lunken mottakelse av regjeringene. Både jeg og Nordisk råd hadde nok sett at regjeringene hadde vært – skal vi kalle det – litt lenger framme i skoa når de skulle svare ut Nordisk råds beslutninger på transportområdet. Så min oppfordring – eller snarere utfordring – til statsråden er da bl.a.: Vil statsråden ta initiativ til at vi får opprettet et ministerråd for transport i Norden, slik vi tidligere hadde, og slik som et enstemmig Nordisk råd har bedt om?

Jeg oppfattet som sagt i replikkordskiftet – jeg ser at tiden går ut – at statsråden behøvde eksempler, så han kunne resonnerer litt over hvordan regjeringene svarte ut Nordisk råds vedtak, enstemmige eller ei. Her har han fått ett eksempel. Jeg har flere, men det ser jeg at jeg i så fall får komme tilbake til.

Jorodd Asphjell (A) [10:57:27]: Som jeg nevnte, har vi Utvalget for kunnskap og kultur i Norden. Kulturområdet er vel kanskje det området som binder oss mest sammen, når det gjelder både språk, kultur og historie gjennom mange år. Da er det viktig at vi greier å gjøre det som her har blitt sagt, gjennom praktisk politikk. Jeg sitter i styret til Nordisk kulturfond. Der bevilger vi mye penger til nordiske prosjekter for å fremme kultur på tvers av grensene våre og på tvers av ulike kulturformer.

Vi har Nordisk råds priser, som setter litteratur, musikk og film på dagsordenen. En ny pris setter også miljø på dagsordenen.

Det er ulike arrangement. Nå er det blitt tatt et initiativ til å støtte en søknad om VM i fotball for kvinner i Norden. Det er et arrangement som kan være bærekraftig, som kan bidra til likestilling, og som kan fremme kvinners kamp for en mer rettferdig oppmerksomhet når det gjelder den idretten.

Jeg vil også komme inn på parlamentarisk samarbeid. I forrige uke var jeg i Stockholm, på Nordenskolan. Organisasjonsgraden i Norden og i Norge går nedover, både i politiske parti, i andre organisasjoner og ikke minst også i arbeidslivsorganisasjoner. Det utfordrer den nordiske modellen, med et godt og anstendig arbeidsliv, der man har parter – arbeidstakersiden, arbeidsgiversiden og det offentlige – som er med på å styrke medinnflytelsen, demokratiet og deltakelsen. Det er den største utfordringen, for hvis vi ikke greier å opprettholde det, står den nordiske modellen i fare for ikke å kunne fylle den rollen den har når det gjelder gode velferdstjenester, mindre forskjeller og at folk kan delta på en god måte.

Trepartssamarbeidet er viktigere enn noen gang. I et arbeidsmarked der vi har behov for flere fagfolk med

høy kompetanse, er det viktig at vi har et arbeidsliv der partene i samfunnet kommer sammen og ser på hvordan man skal løse det til beste for alle. Det er til beste for konkurransekraften i en mer og mer integrert verden, både i Norden og i verden for øvrig.

Ved å lage gode arbeidsvilkår for arbeidstakerorganisasjonene og andre organisasjoner er vi med på å styrke velferdsmodellen, Norden som region, konkurransekraften og delaktigheten vår, noe som er med på å bidra til mindre forskjeller i samfunnet. Der har både Ministerrådet, Nordisk råd og parlamentene rundt omkring et viktig ansvar og en viktig oppgave framover.

Stein Erik Lauvås (A) [11:00:32]: Jeg så at statsråden ikke benyttet anledningen til å trykke på knappen, så jeg tenkte jeg fikk gjøre det selv, så får han muligheten til å reagere nå. Nå får han et par minutter på seg til et direkte spørsmål som jeg hadde håpet han kunne resonnerer over, ettersom man i replikkordskiftet ba om det.

Det finnes altså flere eksempler – hvis det er behov for å ha det når man skal resonnerer. Blant annet vedtok Nordisk råd enstemmig at man skulle ha et nordisk fond, f.eks. gjennom Den nordiske investeringsbank, for å finansiere grensekryssende utredninger, osv., for man har oppfattet at det har vært en utfordring å skulle få det til å gå smidig.

Da er bl.a. utgangspunktet for svaret fra regjeringene – jeg får lese det på svensk, for det er den svenske regjeringen som har svart på vegne av alle:

«Någon sådan fond är för närvarande inte aktuell.»

Her har et enstemmig Nordisk råd brukt timers timer og møters møter på å komme fram til dette. Man blir på en måte litt avfeid, vil jeg kalle det.

Tilbake til Ministerrådet for transport, som Nordisk råd gjentatte ganger og enstemmig på Akureyri vedtok at man burde få. Det synes jeg også ble litt lettvent avfeid ved å si at man allerede har god kontakt i dag, man har informelle møter, osv. Det har de sikkert, men jeg tror man skal ha de formelle møteplassene, for det ble bl.a. sagt at de nordiske ministrene skulle lage en transportkonferanse høsten 2019. Jeg håper ingen har vært på den – da må man se over reiseruten sin – for den er ikke blitt arrangert. Nå er det noen uker igjen til året er omme, men ingen har hørt om den. Det har på en måte glidd av bordet. Jeg mener det delvis er fordi man ikke har et formelt samarbeid, et ministerråd for transport. Noe som kanskje er det viktigste i det nordiske samarbeidet, er at vi har fungerende transportører.

Jeg må også si jeg er skuffet, for da Nordisk råd enstemmig hadde vedtatt disse 15 punktene, og regjeringene hadde svart, var vi ikke fornøyd med svaret, og vi

har bedt om et møte med statsrådene som har ansvaret for dette. Det har hittil vært umulig å få til, og vi har nå holdt på i snart halvannet år med å be om det møtet. Jeg må si det er ting statsråden gjerne kan resonnerer over, og jeg håper han gjør det, for det er enkelte ting her som ikke flyter som det skal, i det nordiske samarbeidet, og det burde det faktisk gjøre, for det er et viktig samarbeid.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:03:52]: Det er to ting som har gledet meg i denne debatten.

Det ene er den brede tilslutningen til både visjon og strategiske hovedsatsinger. Jeg mener det er viktig at vi nå har samlet oss om en tydelig retning, og at dette har god forankring både i Stortinget og i delegasjonen. Det er positivt.

Det andre som gleder meg, er at det i denne debatten har vært – hvis jeg får lov, president – et større engasjement enn det som var i fjor. Og det er positivt, for skal det nordiske samarbeidet drives fremover, er vi helt avhengige av at det er et engasjement, at det kommer forslag, og også at man tar opp det «som ikke flyter som det skal», for å sitere representanten Lauvås.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet om det skal være et eget ministerråd for samferdsel, er jeg kjent med den diskusjonen som har gått. Det som har vært de nordiske samferdselsministrenes vurdering så langt, er at den uformelle kontakten de har, fungerer godt. Når det er sagt: Når vi nå har startet et reformarbeid, er det ikke slik at vi kaster opp alle ballene med en gang, og at vi tar alt i én sveip, men vi rykker fremover ved at vi nå har fått visjonen på plass, ved at vi enes om de strategiske hovedsatsingene hvor de ulike ministerrådene, også med innspill fra Nordisk råd, skal arbeide med hvordan de skal fylle inn disse ulike strategiske hovedsatsingene. Så er det naturlig at man også vurderer den strukturen som man jobber innenfor. Da vil også spørsmålet om ministerrådets organisering være naturlig å vurdere i den sammenheng.

Det er mitt resonnement rundt dette at når vi nå gjør et reformarbeid, har vi ikke tenkt å avslutte det når det har vært tilslutning til visjonen og de strategiske hovedsatsingsområdene. Det er mange elementer som vi skal jobbe videre med, og struktur er en naturlig oppfølging av den diskusjonen.

Martin Kolberg (A) [11:06:45]: Jeg slutter meg selv sagt til statsrådets syn på at det er viktig med engasjement. Det lå litt implisitt i det jeg sa, at det er for lite politikerstyring, og det henger sammen med at politikerne kanskje ikke legger nok engasjement i og nok trykk på arbeidet i Nordisk råd, og at det derfor blir litt sånn

som det blir. Det henger nok sammen med det store internasjonale bildet om Nordens plass i Europa og alle disse spørsmålene, men allikevel: Det er mye å gå på med tanke på politisk engasjement og initiativ.

Jeg hører nå hva statsråden svarer når det gjelder representanten Lauvås' synspunkter. Det er bra, det han sier om dette, og det er imøtekomende, men vi har en utvikling hvor også vi i presidiet i Nordisk råd merker at regjeringene glir litt fra oss. Det som skjer – og jeg har et eksempel på dette, det høres litt politisk jålete ut, kanskje, men det er egentlig ikke det – er at utenriksministerne ikke lenger vil møte presidiet under sesjonen direkte, slik tradisjonen har vært. Det går stykkevis i den retningen, og hvis det får lov til å fortsette, går Nordisk råds initiativ delvis opp i limingen, for da blir vi på en måte ikke respektert på den måten som vi skal respekteres, slik Lauvås sier. For hva er hensikten med vedtakene i henhold til Helsingforsavtalen hvis de bare blir lagt til side, fjernet med et pennestrøk? Det må samarbeidsministeren ta med seg i Ministerrådet og diskutere prinsipielt. Det er bedre at man ikke gjør vedtak hvis det er slik at vedtak alltid bare blir lagt til side. Da mister Nordisk råd sin autoritet, med tanke på å gjøre ting som har betydning for utviklingen i Norden. Det er det dette er uttrykk for. Dette er på tvers av partiskillene, og dette er en samtale som går blant parlamentarikerne under sesjonen og på alle andre måter, som jeg mener det er viktig at regjeringens representanter representerer på en genuin måte. Det er forutsetningen for at de fine ordene som vi bruker når vi snakker om det nordiske samarbeidet, også i den debatten får noe annet enn honorært innhold.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [11:09:17]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven (påtalemyndighetens uavhengighet m.m.) (Innst. 21 L (2019–2020), jf. Prop. 142 L (2018–2019))

Frida Melvær (H) [11:09:43] (ordfører for saka): Eg viser til at Justis- og beredskapsdepartementet i Prop. 142 L for 2018–2019, Endringer i straffeprosessloven, foreslår å lovfeste prinsippet om at påtalemakta er uavhengig, og i det fastsetje at ingen kan instruere påtalemakta i enkeltsaker eller gjere om på avgjerdene til påtalemakta.

Vidare vert det foreslått å oppheve den generelle instruksjons- og omgjeringensmyndigheita Kongen i statsråd har overfor Riksadvokaten, og oppheve avgjerda om at Kongen i statsråd har eksklusiv påtalekompetanse i

saker om straffbare handlingar som er gjorde av embetsmenn og andre tenestemenn som er tilsette av Kongen.

Eg viser elles til at forslaga byggjer på utgreiinga frå straffeprosessutvalet, NOU 2016: 24, Ny straffeprosesslov.

Eg vil takke komiteen for rask og god behandling av saka. Det er ein samla komité som står bak innstillinga. Eg trur eg på vegner av eit samla politisk miljø kan slå fast at det er eit sentralt rettsstatleg prinsipp å ha ei fri og uavhengig påtalemakta. Det er eit prinsipp som har hatt brei oppslutning, og som har vore ufråvikeleg praksis i Noreg i meir enn hundre år.

Vi ser det som viktig at uavhengigheita til påtalemakta, som i dag byggjer på ein politisk tradisjon, no vert beskytta gjennom lov, og er einige i at eit rettsleg vern vil gje større motstandskraft dersom påtalemakta i framtida på noko vis skulle verte utfordra.

Eg anbefaler innstillinga.

Statsråd Jøran Kallmyr [11:11:45]: I dag setter Stortinget punktum for det som egentlig har vært en ganske lang prosess. Dette er også et punkt som har vært diskutert helt siden arbeidet med straffeprosessloven av 1887 ble påbegynt. Jeg er nå glad for at en enstemmig justiskomite har kommet til at påtalemyndighetens uavhengighet skal lovfestes. I praksis har ikke denne lovendringen noen særlig stor betydning, for som foregående taler nevnte, har dette vært fast praksis i over hundre år. Likevel er det nødvendig – for vi vet aldri hvordan framtiden blir – at vi får lovfestet dette prinsippet, som er et ganske viktig prinsipp innenfor rettsstaten.

Den 1. november trer en ny avtale mellom Norge, Island og EU om utleverings- og overleveringsprosedyrer i kraft. Det er også kommet en dom i EU, en plenumsavgjørelse i mai i år, som slår fast at hvis påtalemyndigheten skal forestå utlevering, så må også påtalemyndigheten formelt sett være uavhengig. Derfor takker jeg komiteen for rask behandling av dette lovforslaget, slik at det også kan tre i kraft før 1. november.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 3.

Dermed er sakene på dagens kart ferdigdebattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 14.

Stortinget avbrøt sine forhandlinger kl. 11.14.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 14.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal nå votere over sakene nr. 1–4 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 17. oktober 2019

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Rapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd om virksomheten 2. halvår 2017 og kalenderåret 2018 (Innst. 352 S (2018–2019), jf. Dokument 17 (2018–2019))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 17 (2018–2019) – Rapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd om virksomheten 2. halvår 2017 og kalenderåret 2018 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2, debattert 17. oktober 2019

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Nordisk samarbeid (Innst. 356 S (2018–2019), jf. Meld. St. 23 (2018–2019))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Meld. St. 23 (2018–2019) – Nordisk samarbeid – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3, debattert 17. oktober 2019

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeprosessloven (påtalemyndighetens uavhengighet m.m.) (Innst. 21 L (2019–2020), jf. Prop. 142 L (2018–2019))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i straffeprosessloven (påtalemyndighetens uavhengighet m.m.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

Ny § 55 skal lyde:

Påtalemyndigheten er uavhengig ved behandlingen av den enkelte straffesak. Ingen kan instruere påtalemyndigheten i enkeltsaker eller omgjøre en påtaleavgjørelse.

Nåværende § 55 blir ny § 55 a.

§ 56 andre ledd andre punktum oppheves.

§ 64 oppheves.

§ 65 første ledd innledningen skal lyde:

Riksadvokaten avgjør spørsmålet om tiltale når det gjelder:

§ 65 første ledd nytt nr. 4 skal lyde:

4) straffbare handlinger i tjenesten av embetsmenn og andre tjenestemenn tilsatt av Kongen,

Nåværende nr. 4 og 5 blir nr. 5 og 6.

§ 66 skal lyde:

Statsadvokaten avgjør spørsmålet om tiltale når det ikke hører *under riksadvokaten* eller politiet.

§ 67 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Politiet kan beslutte at saker skal overføres til megling i konfliktråd, oppfølging i konfliktråd eller ungdomsoppfølging i konfliktråd når ikke spørsmålet om tiltale hører *under riksadvokaten*.

§ 67 sjettede ledd tredje punktum skal lyde:

Lederen eller en annen i organet med juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap som lederen gir fullmakt i henhold til generelle retningslinjer gitt av riksadvokaten, avgjør spørsmålet om tiltale når påtale spørsmålet ikke hører *under riksadvokaten*.

§ 67 åttende ledd skal lyde:

Selv om det ikke er grunn til mistanke om en straffbar handling, kan Kongen *ved forskrift* bestemme at etterforskning som nevnt i sjettede ledd skal settes i verk dersom noen dør eller blir alvorlig skadet som følge av politiets eller påtalemyndighetens tjenesteutøvelse.

§ 68 første ledd skal lyde:

Den myndighet som har besluttet tiltale, gjør vedtak om anke over dom, *likevel slik at statsadvokaten* trefrer vedtak om anke i saker der politiet har tatt ut tiltale etter § 67 annet ledd bokstav b eller c, og i så fall også for forhold i saken der politiet har tatt ut tiltale etter § 67

annet ledd bokstav a. Politiet kan likevel vedta dommen. Kongen kan ved forskrift gjøre andre unntak fra regelen i første *punktum* for særskilte straffebestemmelser.

§ 68 andre ledd oppheves. Nåværende tredje til sjette ledd blir andre til femte ledd.

I § 216 b første ledd bokstav b erstattes «231, 266» med «231, 254, 266».

§ 403 tredje ledd andre punktum oppheves.

§ 474 første ledd første punktum skal lyde:

I fredstid avgjør statsadvokaten spørsmålet om tiltale i saker om militære lovbrudd når det ikke hører *under riksadvokaten*.

§ 474 andre ledd første punktum skal lyde:

I krigstid avgjør generaladvokaten eller førstekrigsadvokaten spørsmålet om tiltale i saker om militære lovbrudd når det ikke hører *under riksadvokaten*.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 4 [14:01:33]

Referat

1. (19) Arbeids- og sosialkomiteen melder å ha valgt Erlend Wiborg til leder, Rigmor Aasrud til første nestleder og Heidi Nordby Lunde til andre nestleder.

2. (20) Energi- og miljøkomiteen melder å ha valgt Ketil Kjenseth til leder, Espen Barth Eide til første nestleder og Tina Bru til andre nestleder.
 3. (21) Familie- og kulturkomiteen melder å ha valgt Kristin Ørmen Johnsen til leder, Anette Trettebergstuen til første nestleder og Jorunn Gleditsch Lossius til andre nestleder.
 4. (22) Finanskomiteen melder å ha valgt Henrik Asheim til leder, Hadia Tajik til første nestleder og Sivert Bjørnstad til andre nestleder.
 5. (23) Helse- og omsorgskomiteen melder å ha valgt Geir Jørgen Bekkevold til leder, Kjersti Toppe til første nestleder og Sveinung Stensland til andre nestleder.
 6. (24) Justiskomiteen melder å ha valgt Lene Vågslid til leder, Jenny Klinge til første nestleder og Peter Frølich til andre nestleder.
 7. (25) Kommunal- og forvaltningskomiteen melder å ha valgt Karin Andersen til leder, Kari Kjønnaas Kjos til første nestleder og Eirik Sivertsen til andre nestleder.
 8. (26) Kontroll- og konstitusjonskomiteen melder å ha valgt Dag Terje Andersen til leder, Svein Harberg til første nestleder og Nils T. Bjørke til andre nestleder.
 9. (27) Næringskomiteen melder å ha valgt Geir Pollestad til leder, Torgeir Knag Fylkesnes til første nestleder og Terje Aasland til andre nestleder.
 10. (28) Transport- og kommunikasjonskomiteen melder å ha valgt Helge Orten til leder, Morten Stordalen til første nestleder og Jon Gunnes til andre nestleder.
 11. (29) Utdannings- og forskningskomiteen melder å ha valgt Roy Steffensen til leder, Kent Gudmundsen til første nestleder og Torstein Tvedt Solberg til andre nestleder.
 12. (30) Utenriks- og forsvarskomiteen melder å ha valgt Anniken Huitfeldt til leder, Michael Tetzschner til første nestleder og Christian Tybring-Gjedde til andre nestleder.
- Enst.: Nr. 1–12 vedlegges protokollen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

